

СУЧАСНИЙ СТАН ПРИВАТНИХ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Д. С. ПІСОЦЬКА;

О. М. МОМОТ, кандидат економічних наук, доцент
(Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»)

Анотація. Метою статті є оцінка сучасного стану приватних капітальних інвестицій та визначення шляхів їх залучення. **Методика дослідження.** Матеріалами дослідження слугували статистичні дані Державної служби статистики, а саме капітальні інвестиції за джерелами фінансування в Україні. Під час дослідження використано ряд загальнонаукових і спеціальних методів економічних досліджень, зокрема, методи спостереження, узагальнення, порівняльного, статистичного та структурно-функціонального аналізу. **Результати.** У статті розмежовано поняття державних і недержавних інвестицій, проведено структурний аналіз приватних капітальних інвестицій за джерелами фінансування за період 2013–2016 рр., виявлено основні напрями впливу приватних інвестицій на економіку держави. Також авторами запропоновано шляхи підвищення інвестиційної привабливості України для приватних, у тому числі іноземних, інвесторів. **Практичне значення результатів дослідження.** Інвестиції відіграють важливу роль в економіці кожної держави, тому залучення вітчизняних капітальних інвестицій у різні галузі економіки призведе до збільшення ВВП, зменшення відтоку вітчизняного капіталу із країни та притоку іноземного, що забезпечить розвиток і стабільність економіки України загалом. Для цього необхідно зацікавити інвесторів не тільки програмами лояльності, а й гарантіями та підтримкою з боку уряду.

Ключові слова: інвестиції, приватні інвестиції, державні інвестиції, приватні капітальні інвестиції, приватні фінансові інвестиції, джерела фінансування, іноземний інвестор, кошти населення.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Економічне зростання кожної країни тісно пов'язане з наявністю ресурсів для розвитку економіки. Одним із джерел таких ресурсів, тобто джерел економічного зростання, є інвестиції, у тому числі недержавні. Розвиток національної економіки в останні роки призвів до різкого падіння інвестиційної активності всіх груп інвесторів як держави, так і недержавних інвесторів. Це вже сьогодні привело до зниження конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів господарювання всіх форм власності, які забезпечують розвиток економіки України. Для вирішення проблеми зниження капіталовкладень потрібно залучати всі можливі джерела фінансових ресурсів. Одним із перспективних джерел є приватні капітальні інвестиції.

Аналіз останніх досліджень і публіка-

цій. Питанням визначення сутності інвестицій, інвестиційної діяльності, інвестиційної активності, ефективності їх використання, джерелами залучення інвестицій займалися багато вчених-економістів як українських, так і зарубіжних. Серед визначних дослідників потрібно відзначити І. Бланка [1], М. Герасимчука [2], Дж. Кейнса [3], О. Чумаченко [5] та інших, отримані результати досліджень яких викладені в численних наукових працях. Проте, приватні капітальні інвестиції не мають чіткого визначення та не отримали належного наукового обґрунтування. Саме тому виникла необхідність розглянути дане питання більш докладно.

Формування цілей статті. Метою статті є оцінка сучасного стану приватних капітальних інвестицій та визначення шляхів їх залучення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих

наукових результатів. Матеріалами дослідження слугували статистичні дані Державної служби статистики, а саме капітальні інвестиції за джерелами фінансування в Україні. Під час дослідження використано спектр загальнонаукових і спеціальних методів економічних досліджень, зокрема, методи спостереження, узагальнення, порівняльного, статистичного та структурно-функціонального аналізу.

Говорячи про інвестиції, насамперед, необхідно розмежовувати державні інвестиції, недержавні інвестиції, які іноді ще називають приватними інвестиціями, та змішані. Державні інвестиції – це вкладення капіталу з державного бюджету. Недержавні (приватні) інвестиції характеризуються вкладенням капіталу фізичних та юридичних осіб недержав-

них форм власності, а також юридичних осіб із приватним капіталом.

За об'єктами вкладень приватні інвестиції поділяються на капітальні та фінансові, різновиди яких, у свою чергу, теж можна класифікувати. Так, капітальні інвестиції поділяються на основні засоби та нематеріальні активи, фінансові інвестиції – на корпоративні права та цінні папери. Приватні капітальні інвестиції – це вкладення фізичних та юридичних осіб недержавних форм власності у створення нових, реконструкцію і технічне переоснащення існуючих (діючих) основних фондів.

Проведемо спостереження на основі статистичних даних за останні три роки. У табл. 1 подано оцінку приватних капітальних інвестицій за джерелами фінансування.

Таблиця 1

Структура приватних капітальних інвестицій за джерелами фінансування (2013–2016 рр.) [складено за даними [7]]

Показник	2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.		Відхилення 2016 р. до 2013 р.		
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	за сумою (+/-)	за питомою вагою, %	темп при- росту, %
Власні кошти підприємств та організацій	1 657 86,7	69,9	15 469,5	73,4	184 351,3	73,2	226 398,9	76,6	60 612,2	6,7	36,6
Кредити банків та інших позик	34 734,7	14,6	21 739,3	10,3	20 740,1	8,2	23 249,5	7,9	-11 485,2	-6,7	-33,1
Кошти іноземних інвесторів	4 271,3	1,8	5 639,8	2,7	8 185,4	3,2	9 416,7	3,2	5 145,4	1,4	120,5
Кошти населення на будівництво житла	24 072,3	10,2	22 064,2	10,5	31 985,4	12,7	29 117,9	9,9	5 045,6	-0,3	20,9
Інші джерела фінансування	8 036,7	3,4	6 690,2	3,2	6 674,7	2,6	7 286,7	2,5	-750,0	-0,9	-9,3
Усього	236 901,7	100,0	210 763,0	100,0	251 936,9	100,0	295 469,7	100,0	58 568,0		24,7

У 2013 р. сума капітальних приватних інвестицій становила 236 901,7 тис. грн. Найбільша питома вага в капітальних інвестиціях у 2013 р. припадає на власні кошти підприємств та організацій 69,9 % (165 786,7 тис. грн), 14,6 % – кредити банків та інші позики, 10,2 % займають кошти населення на будівництво житла, інші джерела фінансування – 3,4 %, кошти

іноземних інвесторів – лише 1,8 %. Протягом 2014 року зростає частка власних коштів підприємств та організацій, яка становить 73,4 %. У той же час дещо знизилася частка кредитів банків та інших позик – 10,3 %, проте зростає частка коштів населення на будівництво житла – 10,5 %, кошти іноземних інвесторів також зростають – 2,7 %, знижуються інші джерела

фінансування – 3,1 % від загальної суми капітальних інвестицій. Починаючи із 2014 року, не враховуються капітальні інвестиції АР Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

У 2015 р. спостерігається тенденція до зниження частки власних коштів підприємств та організацій – 73,2 %, кредитів банків та інших фондів – 8,2 %, проте, зростає частка коштів населення на будівництво житла 12,7 %, зростає частка коштів іноземних інвесторів – 3,2 %, зниження спостерігається в інших джерелах фінансування – 2,6 %.

У 2016 р. частка власних коштів підприємств та організацій становить 76,6 %, що на 3,4 % більше ніж у 2015 р. та на 6,7 % більше ніж у 2013 р., за рахунок зниження частки кредитів банків та інших фондів – 7,9 %, що на 0,3 % менше ніж у 2015 р. та на 6,7 % менше ніж у 2013 р. Зменшилася частка коштів населення на будівництво житла із 12,7 % – у 2015 р. до 9,9 % – у 2016 р., що зумовлено значним використанням запасів коштів на будівництво житла протягом 2013–2015 рр., зменшенням доходів населення та зростанням цін на товари й житлово-комунальні послуги. Дещо незначне зниження частки інших джерел фінансування із 2,6 % – у 2015 р. до 2,5 % – у 2016 р., проте у 2013 р. частка цих коштів займала 3,4 % в загальній масі приватних капітальних інвестицій, що на 0,9 % більше ніж у 2016 р. Частка коштів іноземних інвесторів у структурі приватних капітальних інвестицій залишається незмінною у 2016 р., порівнюючи із 2015 роком, та більшою на 1,4 % ніж у 2013 р., або на 5 145,4 тис. грн. Це свідчить про те, що іноземні інвестори зацікавлені в інвестуванні економіки України, що є позитивним.

Як і раніше, сьогодні головним джерелом фінансування приватних капітальних інвестицій в економіці України залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких, починаючи із січня до грудня 2016 року освоєно 76,6 % капіталовкладень. Разом із тим, починаючи із 2013 року, частка цього джерела фінансування інвестицій має тенденцію до збільшення. Якщо порівнювати 2015 рік із 2012 роком, то слід зазначити, що частка власних коштів підприємств та організацій, у загальній структурі капітальних інвестицій, зросла на 4,3 %, темп приросту зріс в 0,8 раза або на 13 174,7 тис. грн, частка кредитів банків

та інших позик знизилась на 7,7 %, а темп приросту – у 47,8 раза, або на 18 984,6 тис. грн відповідно. Тенденція до зростання спостерігається як частки коштів населення на будівництво житла – 3,6 %, так і темпу приросту цього показника в 41,7 раза і становить 9 409,9 тис. грн. Зростає частка коштів іноземних інвесторів на 1,3 %, темп приросту – у 66,6 раза, або на 3 281,1 тис. грн, проте знижується частка інших джерел на 1,4 %, темп приросту – у 33,5 раза, або на 3 356,2 тис. грн.

У період 2013–2016 рр. спостерігається тенденція до зростання приватних капітальних інвестицій на 58 568,0 тис. грн, або у 24,7 раза. Зростання відбулося за рахунок власних коштів підприємств та організацій на суму 60 612,2 тис. грн, а забезпечення їх ефективного використання призведе до збільшення ВВП, оскільки власний капітал впливає на економічний розвиток підприємства та організації, тим самим забезпечуючи задоволення інтересів держави, власників, споживачів. Кредити банків та інших позик знизились на 11 485,2 тис. грн.

На даному етапі економічного розвитку кредити банків та інших позик, забезпечуючи господарську діяльність суб'єктів економіки, сприяють їх розвитку, збільшенню обсягів виробництва, робіт, послуг, створенню нових робочих місць тощо. Значення кредитів банку як додаткового джерела фінансування комерційної діяльності особливо виявляється на стадії становлення підприємства, яке використовує кредитні ресурси під час здійснення довгострокових інвестицій, спрямованих на створення нового майна (при капітальних інвестиціях), оскільки, кредит виступає опорою сучасної економіки, невід'ємним елементом економічного розвитку. Його використовують як великі підприємства та об'єднання, так і малі виробничі, сільськогосподарські й торгові структури, окремі громадяни [4].

Також необхідно відзначити в період 2013–2016 рр. збільшення коштів населення на будівництво житла на 5 045,6 тис. грн, що зумовлено збільшенням курсу долара США, населення в основному зберігало свої заощадження в доларах США, за рахунок зростання валюти зросли реальні доходи населення. Основним джерелом фінансування залишаються гроші населення, за рахунок яких будується 85 % житла [6]. Тому, перш за все, слід активізувати пошук

інших джерел фінансування.

У той же час зросли кошти іноземних інвесторів на 5 145,4 тис. грн, що підтверджує появу додаткових джерел залучення вільних іноземних інвестицій.

Іноземні інвестиції істотно впливають як на соціально-економічний розвиток країн-інвесторів (звідки відходить капітал) і приймаючих країн (куди спрямовується капітал), на становище різних соціальних груп у цих країнах, так і на стан та динаміку розвитку світового господарства загалом та окремих його регіонів.

За всіма цими напрямками вплив іноземних інвестицій може бути як позитивним, так і негативним. Що стосується країн, які розвиваються, а також країн із перехідною економікою, то більшість із них потребують іноземні інвестиції. Для них це:

- робочі місця (зростання добробуту як наслідок навчання і підвищення кваліфікації робочої сили);
- залучення невикористовуваних ресурсів до економічного обігу;
- можливість оволодіти новою технологією та новими методами управління, підготувати кадри, що відповідають вимогам ринкової економіки;
- можливість брати участь у міжнародному поділі праці, скоротити імпорт та розширити експорт.

У сучасних умовах іноземні інвестиції часто розглядаються як стабілізуючий фактор у період валютних криз. Під впливом останнього та з урахуванням інвестиційного клімату здійснюються капіталовкладення у створення підприємств або розширення виробничих потужностей.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Інвестиції відіграють важливу роль в економіці кожної держави. Вони мають вплив на:

- розвиток науково-технічного прогресу;
- підвищення якості продукції, що забезпечить її конкурентоздатність;
- оновлення асортименту продукції, що випускається;
- збільшення обсягу виробництва продукції;
- розширений відтворювальний процес;
- зростання обсягу реалізації продукції;
- зниження витрат на виробництво й реалі-

зацію продукції;

- зростання операційного прибутку.

Залучення вітчизняних капітальних інвестицій у різні галузі економіки призведе до збільшення ВВП, зменшення відтоку вітчизняного капіталу із країни та притоку іноземного, що забезпечить розвиток і стабільність економіки України загалом. Для цього необхідно зацікавити інвесторів не тільки програмами лояльності, а й гарантіями та підтримкою з боку уряду.

У 2016 р. 86,8 % в загальній сумі капітальних інвестицій належало приватним інвесторам. Це свідчить про те, що приватні інвестори мають вільні інвестиції та готові вкладати свої кошти в розвиток нашої країни, при цьому отримуючи дохід. Основними причинами, чому приватні інвестори, а саме фізичні особи, неактивно беруть участь в інвестиційних процесах, є: низький рівень доходів; недовіра до банківських та інших фінансово-кредитних інститутів; фінансова неграмотність, тобто незнання основних способів вкладання інвестицій та оптимальних методів зберігання своїх заощаджень. Тому державі в найкоротші строки слід: увести податкові пільги для підприємств та фізичних осіб, які здійснюють інвестиційну діяльність; підвищити рівень економічної освіченості населення країни; оптимізувати існуючу амортизаційну політику; забезпечити підтримку та стимулювання різних форм інвестицій тощо, що, у свою чергу, суттєво знизить необхідність залучення великої кількості іноземних інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І. О. Інвестиційний менеджмент : підручник / І. О. Бланк, Н. М. Гуляева ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. – 398 с.
2. Герасимчук М. Джерела інвестицій та їх економічне регулювання / М. Герасимчук, І. Галиця, О. Задорожна [та ін.]. – Київ : НАН України. Ін-т економіки, 1999. – 157 с.
3. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег / Кейнс Дж. – Москва : Прогресс, 1978. – 458 с.

4. Момот О. М. Тенденції розвитку банківських установ в умовах глобалізаційних процесів / О. М. Момот // 36. матер. наук.-практ. конференції «Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України» (27–28 жовтня 2016 р.). – Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2016. – С. 180–182.
5. Чумаченко О. Державне регулювання інвестиційного процесу / Чумаченко О. Г., Зарубайко О. Я. // Вчені записки ін-ту екон. і права. – 2001. – № 5. – С. 195–198.
6. Населення залишається головним інвестором у будівництво житла [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://realt.avis.ua/uk/news?id=41cabd96-be1c-49d6-98f0-dbf34743323> (дата звернення: 11.01.16). – Назва з екрана.
7. Капітальні інвестиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 11.01.16). – Назва з екрана.
3. Keynes, Dzh. (1978). *Obshchaya teoriya zanyatosti, protsenta i deneg [The general theory of employment, interest and money]*. Moscow : Progress [in Russian].
4. Momot, O. M. (2016). *Tendentsiyi rozvytku bankivs'kykh ustanov v umovakh hlobalizatsiynykh protsesiv [Trends in banking institutions in the conditions of globalization processes]* Proceedings from *Nauk.-prakt. konferentsii «Svitovi tendentsii ta perspektyvy rozvytku finansovoi systemy Ukrainy» – Scientific and practical conference «Global trends and prospects of Ukraine's financial system»*. (pp. 180–182). Kyiv : KNU Taras Shevchenko [in Ukrainian].
5. Chumachenko, O. (2001). *Derzhavne rehulyuvannya investytsiynoho protsesu [State regulation of investment process]*. *Vcheni zapysky in-tu ekon. i prava – Scientific notes Inst economical. and prava*, 5, 195–198 [in Ukrainian].

REFERENCES

1. Blank, I. O. (2003). *Investytsiynyy menedzhment [Investment Management]*. Kyiv : Kyiv. nat. torh.-econom. univer [in Ukrainian].
2. Herasymchuk, M. (1999). *Dzherela investytsiy ta yikh ekonomichne rehulyuvannya [Sources of investment and economic regulation]*. Kyiv : NAN Ukrainy. In-t ekonomiky [in Ukrainian].
3. Keynes, Dzh. (1978). *Obshchaya teoriya zanyatosti, protsenta i deneg [The general theory of employment, interest and money]*. Moscow : Progress [in Russian].
4. Momot, O. M. (2016). *Tendentsiyi rozvytku bankivs'kykh ustanov v umovakh hlobalizatsiynykh protsesiv [Trends in banking institutions in the conditions of globalization processes]* Proceedings from *Nauk.-prakt. konferentsii «Svitovi tendentsii ta perspektyvy rozvytku finansovoi systemy Ukrainy» – Scientific and practical conference «Global trends and prospects of Ukraine's financial system»*. (pp. 180–182). Kyiv : KNU Taras Shevchenko [in Ukrainian].
5. Chumachenko, O. (2001). *Derzhavne rehulyuvannya investytsiynoho protsesu [State regulation of investment process]*. *Vcheni zapysky in-tu ekon. i prava – Scientific notes Inst economical. and prava*, 5, 195–198 [in Ukrainian].
6. *Naselennya zalyshayet'sya holovnym investorem u budivnytstvo zhytla [The population remains the main investor in construction of housing]*. Retrieved from <http://realt.avis.ua/uk/news?id=41cabd96-be1c-49d6-98f0-dbf34743323> (accessed 11 January 2016) [in Ukrainian].
7. *Kapital'ni investytsiyi [Capital investment]*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 11 January 2016) [in Ukrainian].

Д. С. Пісоцька; А. М. Момот, кандидат економічних наук, доцент (Висшеє учебное заведение Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»). **Современное состояние частных капитальных инвестиций в Украине.**

Аннотація. *Целью статьи является оценка современного состояния частных капитальных инвестиций и определения путей их привлечения. Методика исследования. Материалами исследования послужили статистические данные Государственной службы статистики, а именно капитальные инвестиции по источникам финансирования в Украине. Во время исследования использован ряд общенаучных и специальных методов экономических исследований, в частности, методы наблюдения, обобщения, сравнительного, статистического и структурно-функционального анализа. Результаты. В статье разграничены понятия государственных и негосударственных инвестиций, проведен структурный анализ частных капитальных инвестиций по источникам финансирования за период 2013–2016 гг. Выявлены основные направления влияния частных инвестиции на экономику государства. Также авторами предложены пути повышения инвестиционной привлекательности Украины для частных, в том числе иностранных, инвесторов. Практическая значимость резуль-*

татоое исследование. Инвестиции играют важную роль в экономике любого государства, поэтому привлечение отечественных капитальных инвестиций в различные отрасли экономики приведет к увеличению ВВП, уменьшению оттока отечественного капитала из страны и приток иностранного, что обеспечит развитие и стабильность экономики Украины в целом. Для этого необходимо заинтересовать инвесторов не только программами лояльности, но и гарантиями и поддержкой со стороны правительства.

Ключевые слова: инвестиции, частные инвестиции, государственные инвестиции, частные капитальные инвестиции, частные финансовые инвестиции, источники финансирования, иностранный инвестор, средства населения.

**D. Pisotska; A. Momot, Cand. Econ. Sci, Docent (Poltava University of Economics and Trade).
Modern status of private capital investment in Ukraine.**

Annotation. The aim of this article is to assess the current situation of private capital investment and identify ways their involvement. **Methodology of research.** The research materials were used as statistical data of State Statistics Service, in particular the section on capital investment funding sources in Ukraine. During the study used some general and special methods of economic research, including methods of synthesis, comparative, statistical and structural-functional analysis. **Findings.** The article identified public and private investments, conducted structural analysis of private capital investments by source of funding for the period 2013–2016, **Identified the major areas of impact of private investment in the economy of the country.** The authors also suggested ways to improve Ukraine's investment attractiveness for private, including foreign investors. **Practical value.** Investments play an important role in the economy of each country, so attracting domestic capital investments in different economic areas will increase GDP, reduce the outflow of domestic capital and inflow of foreign countries that provide development and stability of Ukraine's economy as a whole. It is necessary to attract investors not only loyalty programs, but also guarantees and support from the government.

Keywords: investments, private investments, state investments, private capital investments, private financial investments, sources of financing, foreign investor, population funds.

Стаття надійшла до редакції 12. 01. 2017 р.